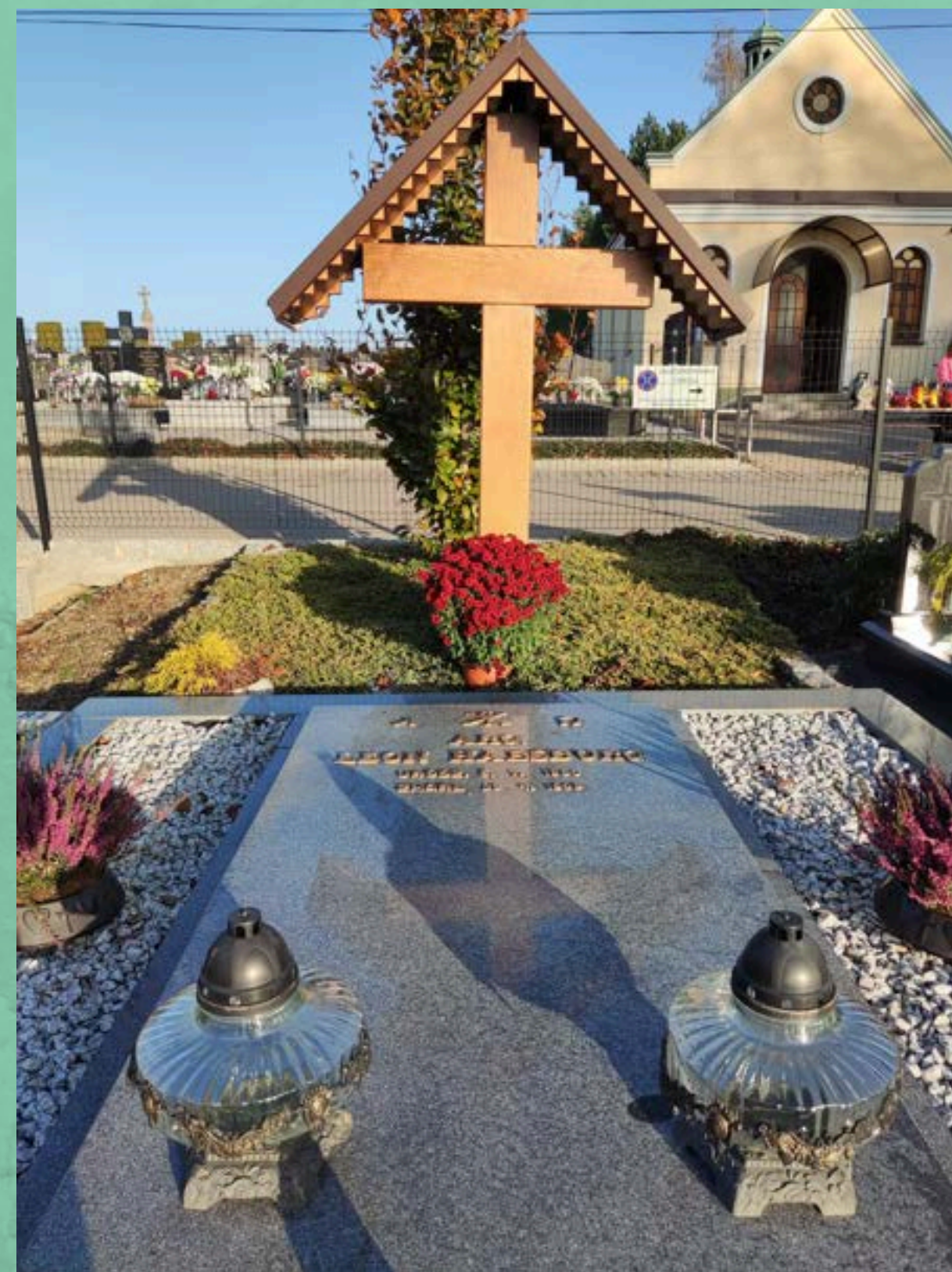

2000 lat
pałacu Habsburgów
w Bestwinie

**28.04 - rocznica śmierci arcyksięcia
Leona Habsburga**

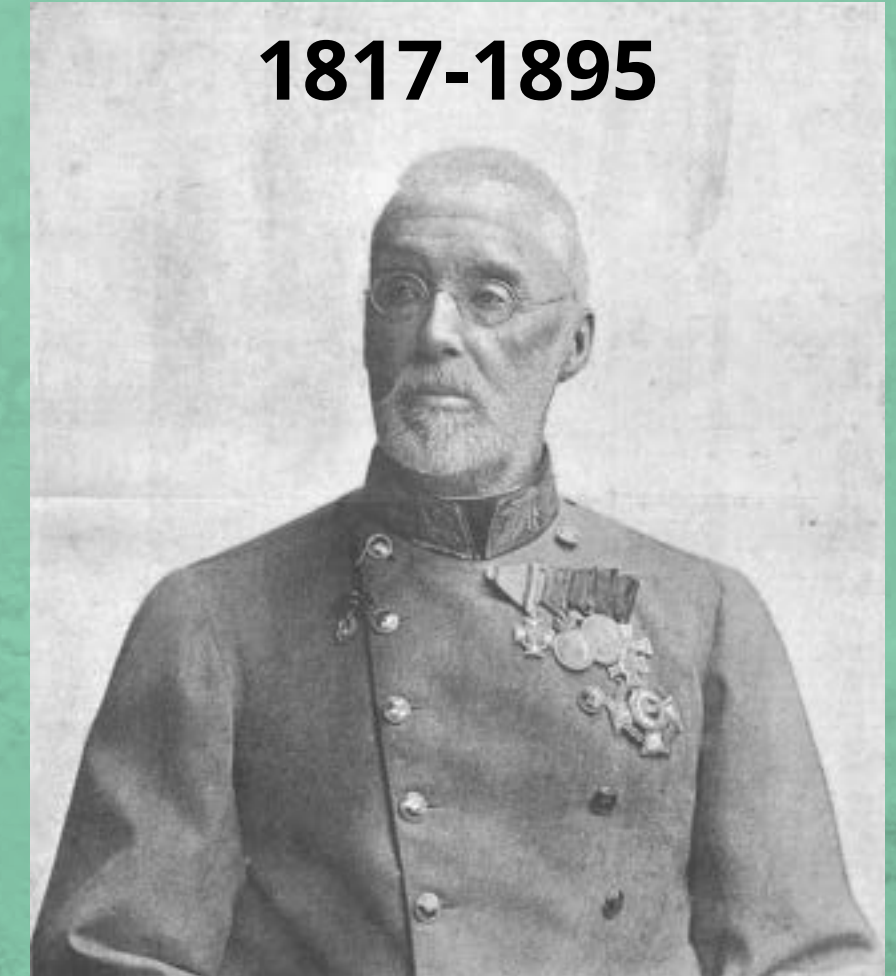
Habsburgowie żywieccy a Bestwina

Albert Sasko-Cieszyński
Syn Augusta III
i Marii Józefy Habsburżanki
Zakup pierwszych
posiadłości na terenie
Żywiecczyzny (dwór Obszar)
Twórca "Albertiny"

Karol Ludwik Habsburg
Syn Leopolda II
Przybrany syn księcia Alberta
Zwycięzca spod Aspern
Kupuje od Wielopolskich dobra
zwane "państwem żywieckim"
Budowa zamku w Bestwinie

Albrecht Fryderyk Habsburg
Syn Karola Ludwika
Marszałek polny C i K. Armii
Zwycięzca spod Custozzy 1866
Twórca Nowego Zamku w Żywcu,
browaru itd., Dyrekcja Dóbr
Żywieckich, rozwój hutnictwa,
górnictwa, rybactwa itp.

Zamek i dobra bestwińskie Habsburgów

1808–1822 – Początki majątku Habsburgów

30.03.1808 – Książę Albert Kazimierz Sasko-Cieszyński kupuje Bestwinę (Janowice, Kaniów Górny, Komorowice, Zabawę, Czaniec) od Jerzego Dobrzańskiego za 1.065.000 florenów. Powstaje Zarząd Dóbr Alodialnych w Bestwinie podporządkowany administracji Komory Cieszyńskiej

1814–1817 – Albert dokupuje kolejne ziemie (Bestwinę i Kaniów Bestwiński).

1815 – Powstaje projekt dworu wiejskiego autorstwa Floriana Jilga.

1808–1813 - Powstaje Dyrekcja Dóbr w Bestwinie (dyrektor: Wincenty Zwilling od 1810/1813).

1822 – Albert przekazuje cały majątek arcyksięciu Karolowi Ludwikowi Habsburgowi.

1824-1847 - Budowa zamku i rozwój majątku

1824-1826 - Budowa zamku/pałacu w stylu późnoklasycystycznym z inicjatywy Karola Ludwika Habsburga.

1847 - Po śmierci Karola Ludwika właścicielem całego majątku zostaje arc. Albrecht Fryderyk Habsburg.

1847–1895 – Okres Albrechta Fryderyka

1847 – Powstaje Dyrekcja Dóbr Żywieckich. Oderwanie dóbr galicyjskich od cieszyńskich, nadaje im status dóbr alodialnych. Podział dóbr: majątek rolny Bestwina (Ekonomia rolna) i Zarząd Lasów.

Od 1847 – Pierwszy leśniczy: Franciszek Statiński (1823–1847).

1872–1925 – Kolejni dzierżawcy/zarządcy:

Jerzy Krzemień (1872–1884)

Rudolf Maiss (1884–1908, 1896–1908)

Aniela Lindert (1908–1925)

Jakub Lindert (1920–1924)

1895–1933 – Okres Karola Stefana Habsburga

1895 – Śmierć Albrechta Fryderyka. Dobra bestwińskie przejmuje Karol Stefan Habsburg (wraz z dobrami w Galicji).

Zarządcy lasów 1847–1939:

Bruno Drastich (1871)

Fryderyk Wachtl (1875)

Rudolf Schwab (1877–1894)

Franciszek Kimmel (1919)

Józef Hałaciński (1926, 1934)

1933–1944 – Ostatni okres Habsburgów w Bestwinie

1933 – Śmierć Karola Stefana Habsburga. Gruntowny remont zamku pod kierunkiem Rudolfa Niemczyka. (drenaż, centralne ogrzewanie, bieżąca woda, nowe podłogi). Zamek jako jedyny budynek w Bestwinie ma prąd elektryczny.

15.12.1934 – Umowa podziałowa: Karol Olbracht Habsburg otrzymuje 28 009 ha, Leon Karol – 11 439 ha, Renata Radziwiłłowa – 3 264 ha. Dobra braci nadal wspólnie administrowane przez Dyрекcję Dóbr Żywieckich.

1931–1933 – W parku odnotowano potężne dęby szypułkowe (obwód 4,00–4,80 m, wysokość +35 m).

28.04.1939 – Umiera Leon Karol Habsburg

18.04.1943 – Umiera hrabina Irena O'Donnell – pochowana w Bestwinie

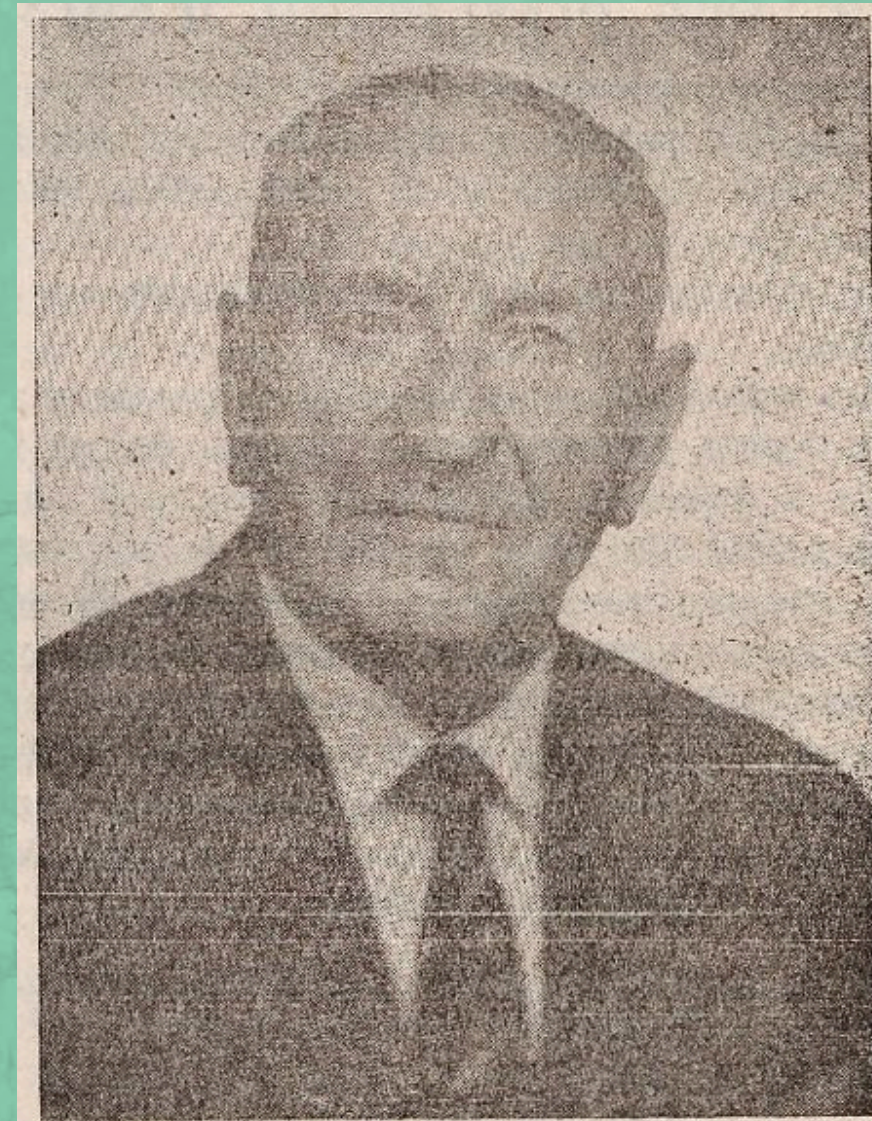
1944 – Habsburgowie ostatecznie opuszczają zamek i wyjeżdżają do Austrii. Koniec panowania rodu w Bestwinie.

inż. Rudolf Niemczyk (1912-1995)

Pracownik i fachowiec w Dyrekcji Dóbr Arcyksiążęcych w Żywcu. Jego matka pochodziła z Bestwiny a ojciec z Janowic. Pod jego opieką były budowle należące do Habsburgów i Badenich, w Busku budował polowe lotnisko dla Wojska Polskiego.

Od 1933 roku jako kierownik budowy adaptował pałac w Bestwinie i inne budynki dla potrzeb arc. Leona Habsburga. Tam poznał swoją małżonkę Małgorzatę — wychowawczynię dzieci arcyksięcia i w 1937 r. wzięli ślub.

W czasie okupacji pracował w zamku żywieckim będącym pod zarządem niemieckim i tu ratował pamiątki historyczne. W 1945 r. podejmuje pracę w Browarze w Żywcu, z przerwą w latach 50-tych, by po 1956 r. powrócić tu do pracy na stanowisko z-cy dyrektora d/s inwestycyjnych aż do przejścia na emeryturę w 1977 r. Będąc na emeryturze pełnił funkcję inspektora nadzoru poważnych inwestycji i remontów, in.in.: rozbudowy Huty Węgierska Górka, Szpitala w Żywcu, Garbarni, remonty kościołów w Żywcu, Łodygowicach, Rychwałdzie itd. Był członkiem TMZB.

Pałac Habsburgów w Bestwinie, wzniesiony w latach 1824–1826 stanowi piękny przykład późnoklasycystycznej rezydencji arystokratycznej. Budynek murowany i częściowo podpiwniczony ma zwartą, kubiczną bryłę w formie czworoboku, z wewnętrznym kwadratowym dziedzińcem, który pozwala na wyjście zarówno na stronę wschodnią, jak i zachodnią.

Elewacja frontowa, skierowana na zachód, jest dziewięcioosiowa i wyróżnia się okazałym portykiem z parzystymi kolumnami i półkolumnami. Nad bocznymi osiami umieszczono trójkątne przyczółki, a płaskie ryzality po bokach akcentowano lizenami i tryglifowym belkowaniem. Całość zachowuje klasyczną harmonię i symetrię typową dla późnego klasycyzmu.

Wnętrza pałacu charakteryzują się sklepieniami klasztorowymi, kolebkowymi z lunetami oraz żaglastymi. Z korytarzy wchodzi się bezpośrednio do poszczególnych pomieszczeń, a niektóre pokoje połączone są ze sobą wewnątrz. Proste, geometryczne formy i oszczędna dekoracja podkreślają elegancję i funkcjonalność rezydencji.

Zamek - widok sprzed 1939 r.

**Jesion wyniosły odmiany zwisającej
Fraxinus excelsior cv Pendula
nr 239
Wejście od strony wschodniej**

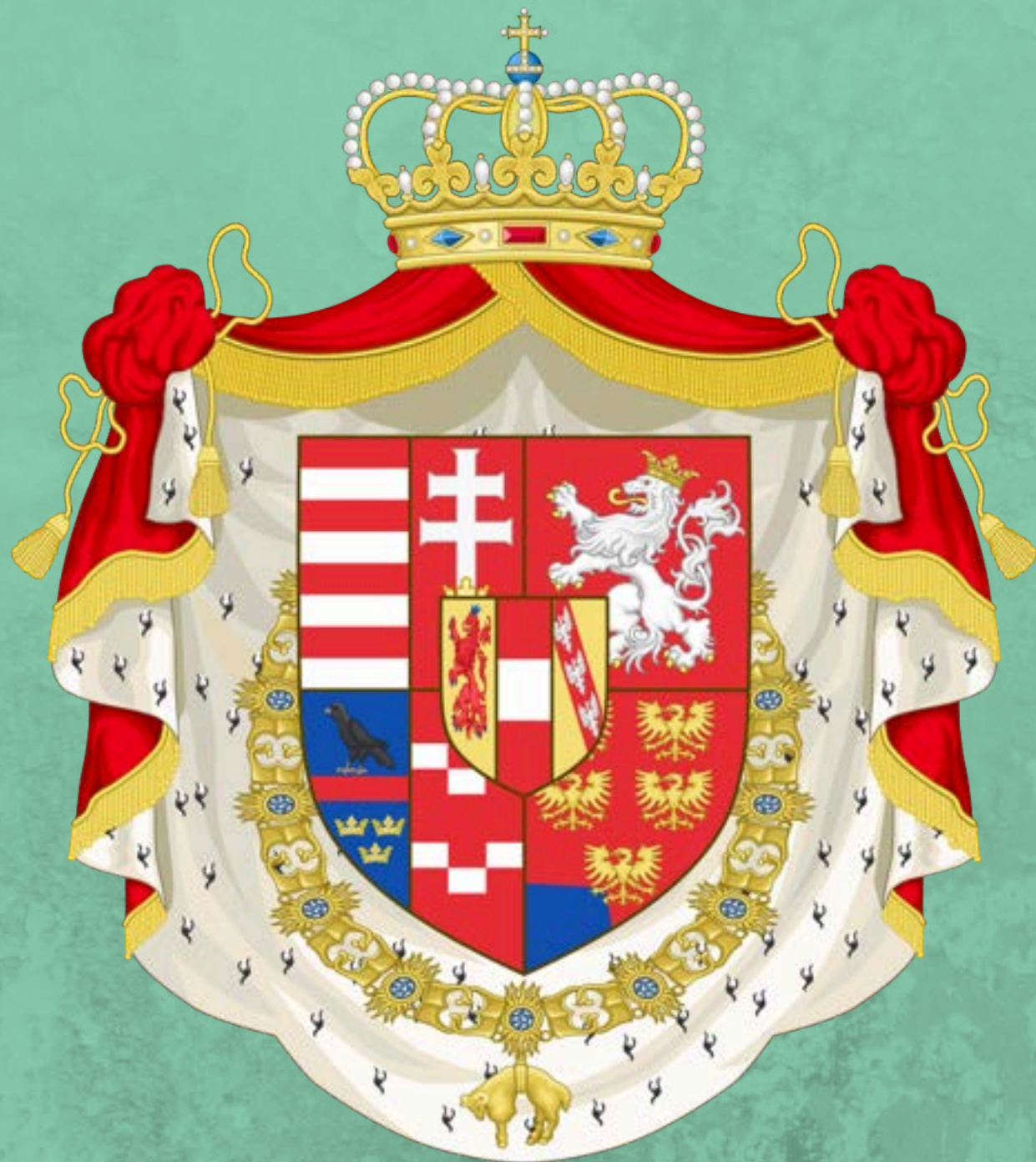
**Zdjęcie:
mgr inż. Grzegorz Becker
1986 r.**

Pałac po wojnie pełnił różnorodne funkcje: Prezydium GRN, ośrodek zdrowia, ośrodek kultury, przedszkole, mieszkania prywatne, Gminna Biblioteka Publiczna, dyskoteka...

LEON KAROL HABSBURG I JEGO KARIERA WOJSKOWA

***“Obowiązkom swoim wierni
Strzeżmy pilnie świętych praw
W ich obronie niech się spełni
powołanie do cnych spraw!
Pomni, jak to skroń żołnierza
Świetnie zdobi lauru krzew
Nieśmy chętnie za Monarchę,
Za Ojczyznę mienie, krew!”***

Z hymnu Austro-Węgier

Spośród wszystkich synów Karola Stefana Habsburga, Leon Karol jest postacią najmniej znaną i najrzadziej opisywaną. Wyjątek może stanowić gmina Bestwina, gdzie zachowała się żywa pamięć o arcyksięciu – spędził on w tutejszym pałacu ostatnie lata swojego 46-letniego życia.

Tożsamość Leona Habsburga wpisuje się w “hybrydowy” charakter Domu Habsbursko - Lotaryńskiego, ale zawiera w sobie również jego cechy indywidualne związane z życiowymi wyborami:

Mówimy zatem o tożsamości rodowej-habsburskiej, religijnej-katolickiej, austriacko-niemieckiej, polskiej. Leon Karol Habsburg to także żołnierz - oficer, mąż, ojciec, właściciel ziemski, gospodarz, pracodawca, społecznik.

To postać złożona tak, jak złożonym tworem państwowym były Austro-Węgry

W 1886 Karol Stefan Habsburg poślubił swoją kuzynkę arcyksiężniczkę Marię Teresę Toskańską, z którą miał sześcioro dzieci, arcyksiążąt:

- **Eleonorę Marię (1886-1974) żonę od 1913 Alfonsa von Kloss (1880-1953);**
- **Renate Marię (1888-1935), od 1909 r. żonę księcia Hieronima Radziwiłła (1885-1945);**
- **Karola Olbrachta (1888-1951), który zawarł morganatyczne małżeństwo z Alicją Elżbietą Ankarcrona (1889-1985), primo voto Badeni;**
- **Mechtyldę (1891-1966) żonę od 1913 Olgierda Czartoryskiego (1888-1977);**
- **Leona Karola (1893-1939), który zawarł morganatyczne małżeństwo z Marią-Klothildą von Thuillières, hrabiną von Montjoye-Vaufrey et de la Roche (1893-1978).;**
- **Wilhelma Franciszka (1895-1948) – ukraińskiego działacza politycznego, zmarłego w sowieckim więzieniu w Kijowie.**

**Leon Karol Maria
Cyryl Metody
Habsburg-Lotaryński
urodził się 5 lipca
1893 r. w Puli na
Istrii jako piąte
dziecko a drugi syn
Karola Stefana
Habsburga i Marii
Teresy Toskańskiej.**

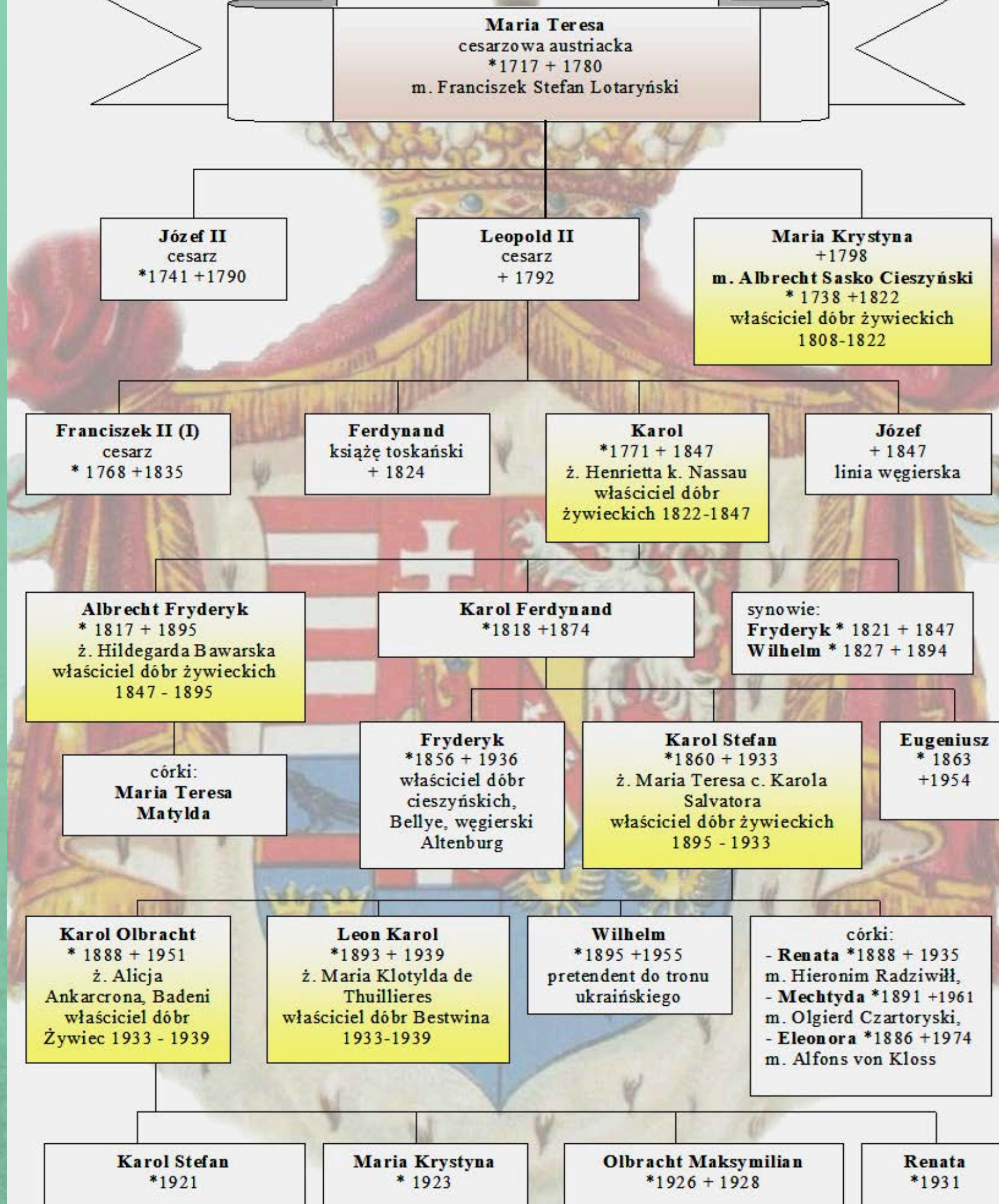
	65	68	69	63
62.	CHARLES-ÉTIENNE			
	Archiduc d'Autriche, etc.			
63.	MARIE-THÉRÈSE			
	Archiduchesse d'Autriche, etc.,			
	née Archiduchesse d'Autriche-Toscane			
64.	ÉLÉONORE-MARIE-IMMACULÉE			
	Archiduchesse d'Autriche, etc.			
65.	RENÉE-MARIE			
	Archiduchesse d'Autriche, etc.			

	64	66	62	67
66.	CHARLES-ALBERT			
	Archiduc d'Autriche, etc.			
67.	MECHTILDE-MARIE-CHRISTINE			
	Archiduchesse d'Autriche, etc.			
68.	LÉON-CHARLES			
	Archiduc d'Autriche, etc.			
69.	GUILLAUME			
	Archiduc d'Autriche, etc.			

C. Metzner, Vienne

**1892/1983 Maria
Teresa Toskańska w
ciąży ze swoim
piątym dzieckiem -
Leonem Karolem**

Leon Karol Habsburg

- genealogia

z prezentacji Marty Tylzy-Janosz

Pałac Habsburgów w Puli (obecnie nieistniejący)

Liber Baptizatorum Ecclesiae Concath. Polensis.

Annus 18	Nrus.	Baptizans	Infans	Religio						Sexus		Natal	GENITORES		PATRINI	Obstetrix
				Catholic.	Græc.	Protest.	Masc.	Femin.	Legitimi	Illegitimi	Nomen Cognomen et Cauditio Patris		Nomen et Cognomen Matris	Nomen Cognomen et Conditio		
1893	6	Sacer Joannes Julii Goria	Maria Anna nata Die 23 Martii 1893	1					1			Paulik Antonij Vincenti e. h. in. Maria sub honore	Konrak Helena Georgii Lago Ludovica	Blaha modellat et Podrepa Anna	Helena Debra	
1893	N 23	Thomaz Jus Joannes Julii Anale Bapt. Dr Flapp Episcopus Tarent. Polens. 1893	Leo Carolus Maria Cyrillus Meto Ples natus Die 5 Julii 1893	1					1			Sua De Serenissimi Dns Carolus Stephanus Dns Archiducis Caroli Ferd. nandi filius Austrie Hung. Archiducis et Princeps vite classis nav. official.	Sua Serenissima Ima Maria Theresa Archiducis Caroli Salva torij filia Austrie Hung. Archiducis et Princeps Archiducis Alberto Salvatore Archiducis Austrie Hung.	Sua Sanctitas Summus Pontifex Leo XIII representatus ex Prescripto ejusdem Sanctatis ad Romae sub die 7 Julii 1893 Sua altitudine Serenissimo Dno	Leonardo Helena vita Fiedus	

Leon Karol Maria Cyryl Metody Habsburg-Lotaryński

Wpis z księgi
chrztów

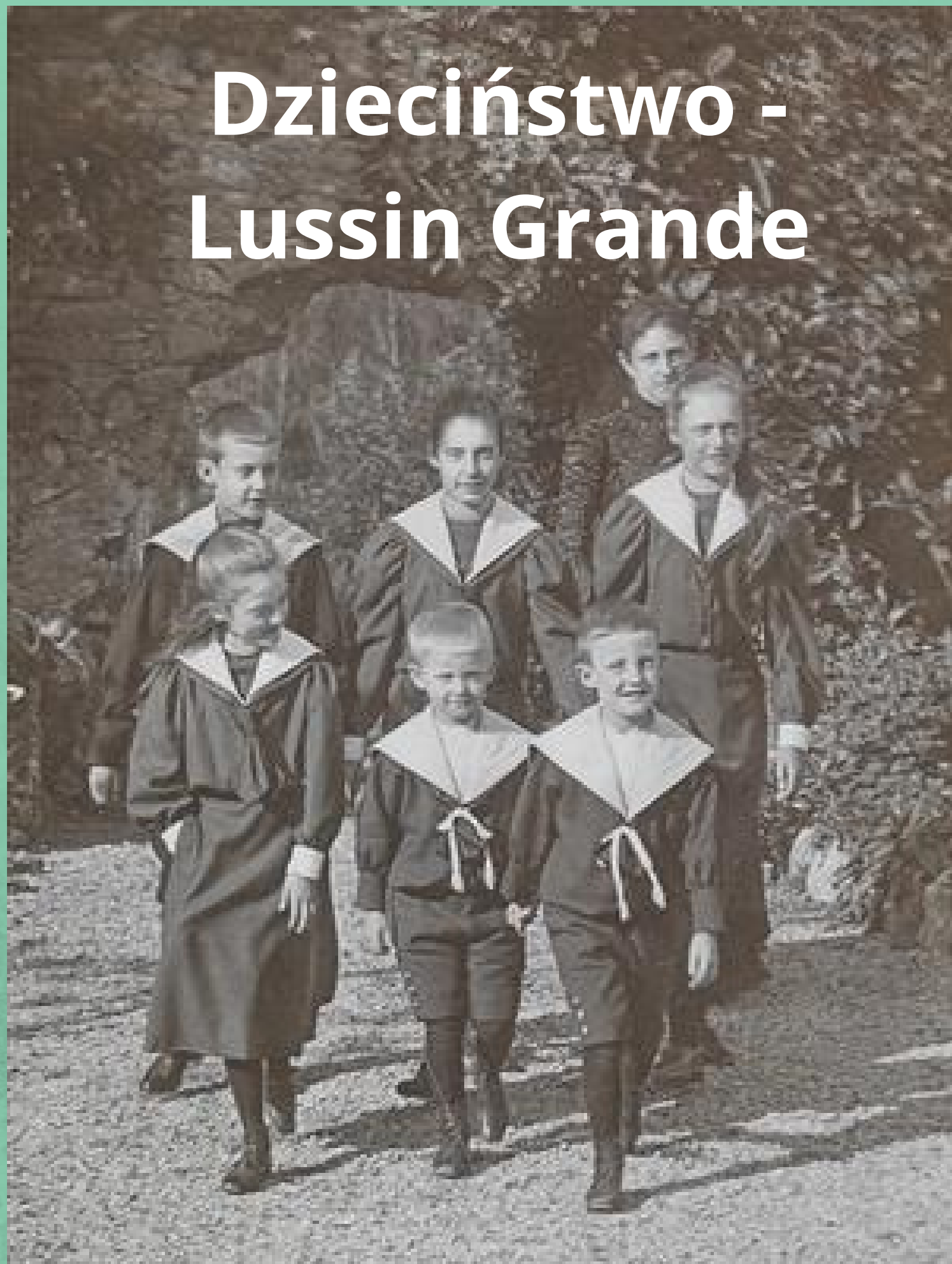

Leon XIII

Od pierwszych chwil życia Leona związane było z wojskiem, gdyż ojciec był wielkim admirałem (Grossadmiral) Cesarskiej i królewskiej Marynarki Wojennej (K.u.K. Kriegsmarine). Dzieciństwo spędzane w Puli i w posiadłości na wyspie Lussin (Lošinj) w pałacu Podjavori z biegiem lat przeszło w wypełnioną obowiązkami młodość, zwłaszcza po przeprowadzce do majątku w Żywcu .

Dzieciństwo - Lussin Grande

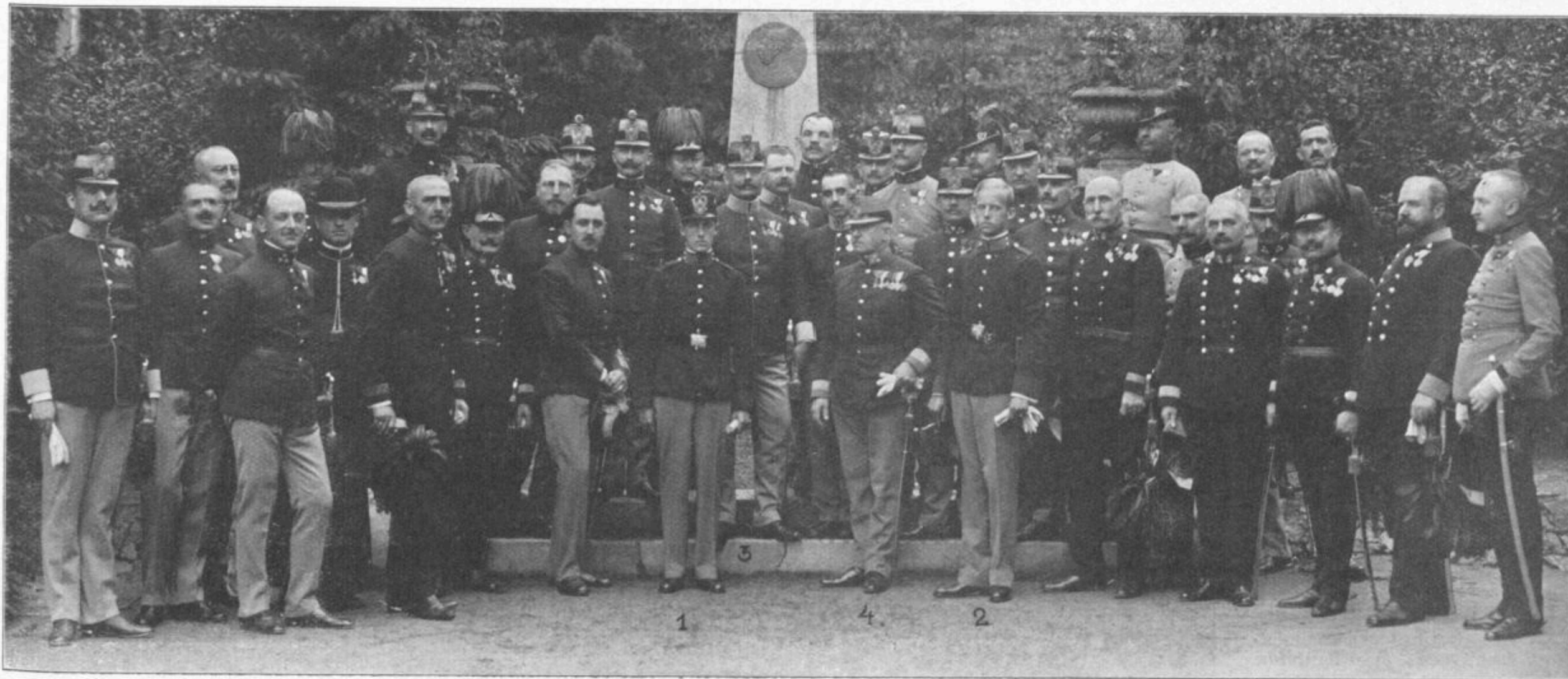
Arc. Wilhelm

Arc. Leon

Głównym wychowawcą arcyksiążęcych synów w żywieckim zamku był kapitan (Hauptmann) Christoph Slusarz (Krzysztof Ślusarz), były profesor wojskowej szkoły średniej w Hranicach na Morawach. (Militär-Oberrealschule in Mährisch-Weißkirchen). Kpt. Slusarz był osobą, która towarzyszyła potomkom Karola Stefana przez cały okres edukacji (1908-1915), szczególnie tej związanej z wojskiem. Kształcenie prowadzone było w trybie prywatnym, choć egzaminy zdawano przed komisją w Wiedniu. Jeśli chodzi o wspomnianą szkołę w Hranicach, Leon Karol i Wilhelm zdawali tam egzaminy w roku 1913, na co wskazuje pamiątkowa fotografia umundurowanych absolwentów zamieszczona w *Österreichische Illustrierte Zeitung* z 22 czerwca 1913 r.

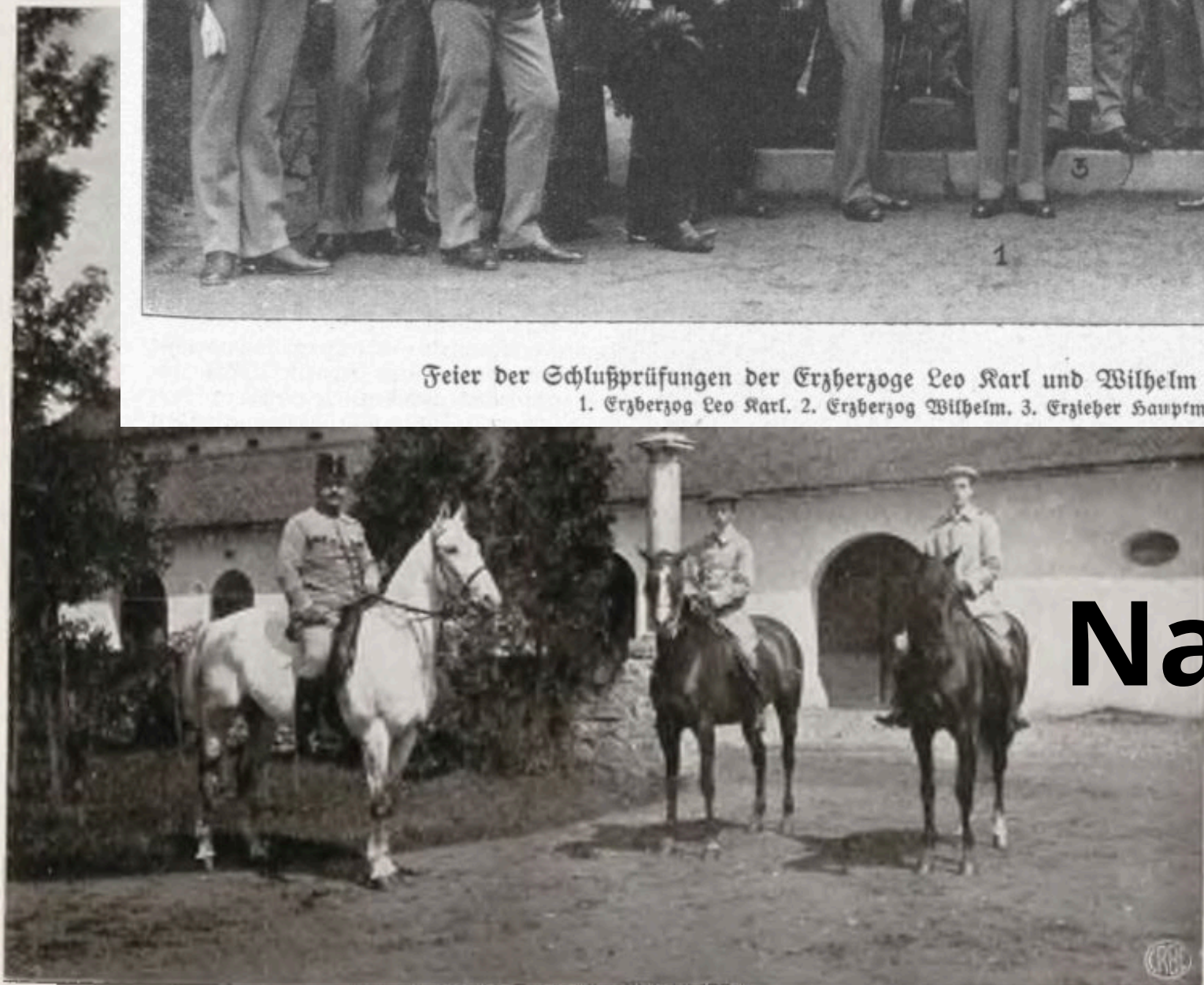

Hauptmann Christof Slusarz, Studienleiter Ihrer k. und k. Hoheiten der Herren Erherzoge Leo und Wilhelm.

Feier der Schlussprüfungen der Erzherzoge Leo Karl und Wilhelm an der Militär-Oberrealschule in Mährisch-Weißkirchen.
1. Erzherzog Leo Karl. 2. Erzherzog Wilhelm. 3. Erzleher Hauptmann Slusarz. 4. Schulkommandant Oberst Ehtemer.

Malier W. I. Währ. Weißkirchen.

PRZED KONNĄ PRZEJAZDZKĄ.

KAPITAN SLUSARZ
główny wychowawca.

ARCYKSIĄŻE WILHELM I ARCYKSIĄŻE LEON.

Nauka i egzaminy

Bierzmowanie

Żywiec - rok 1912 ("Wędrowiec")

Rodzina arcyksiężęca w Żywcu: Od lewej ku prawej: arc. Wilhelm., arc. Eleonora, arc. Marya Teresa, arc. Matylda, arc. Leon, hr. Wilczek i kap. Ślusarz.

Niejako naturalnym krokiem stało się przejście do wyższej uczelni wojskowej, wybór padł na Terezjańską Akademię Wojskową w Wiener Neustadt (Theresianische Militärakademie), utworzoną w 1751 r. przez cesarzową Marię Teresę. Arcyksiążęta Leon Karol i Wilhelm rozpoczęli naukę w roku 1913, tak donosi o tym fakcie *Wr.-Neustädter Zeitung*: *Jak informowaliśmy, synowie arcyksięcia Karola Stefana, arcyksiężę Wilhelm i arcyksiężę Leon, rozpoczynają rok akademicki w tutejszej Akademii Wojskowej. Dla obu arcyksiążęcych studentów przygotowano apartamenty na drugim piętrze północnego skrzydła zamku. Obaj arcyksiążęta będą uczestniczyć w zajęciach wraz z pozostałymi akademikami i będą także wspólnie z nimi spożywać posiłki. Jako wychowawcę przydzielono im kapitana Slusarza. Sam Karol Stefan często odwiedzał synów w akademii i bardzo interesował się ich postępami, spotykał się m.in. z komendantem uczelni Rothem]* Studia obejmowały – nie licząc języków – 28 przedmiotów.

Terezjańska Akademia Wojskowa

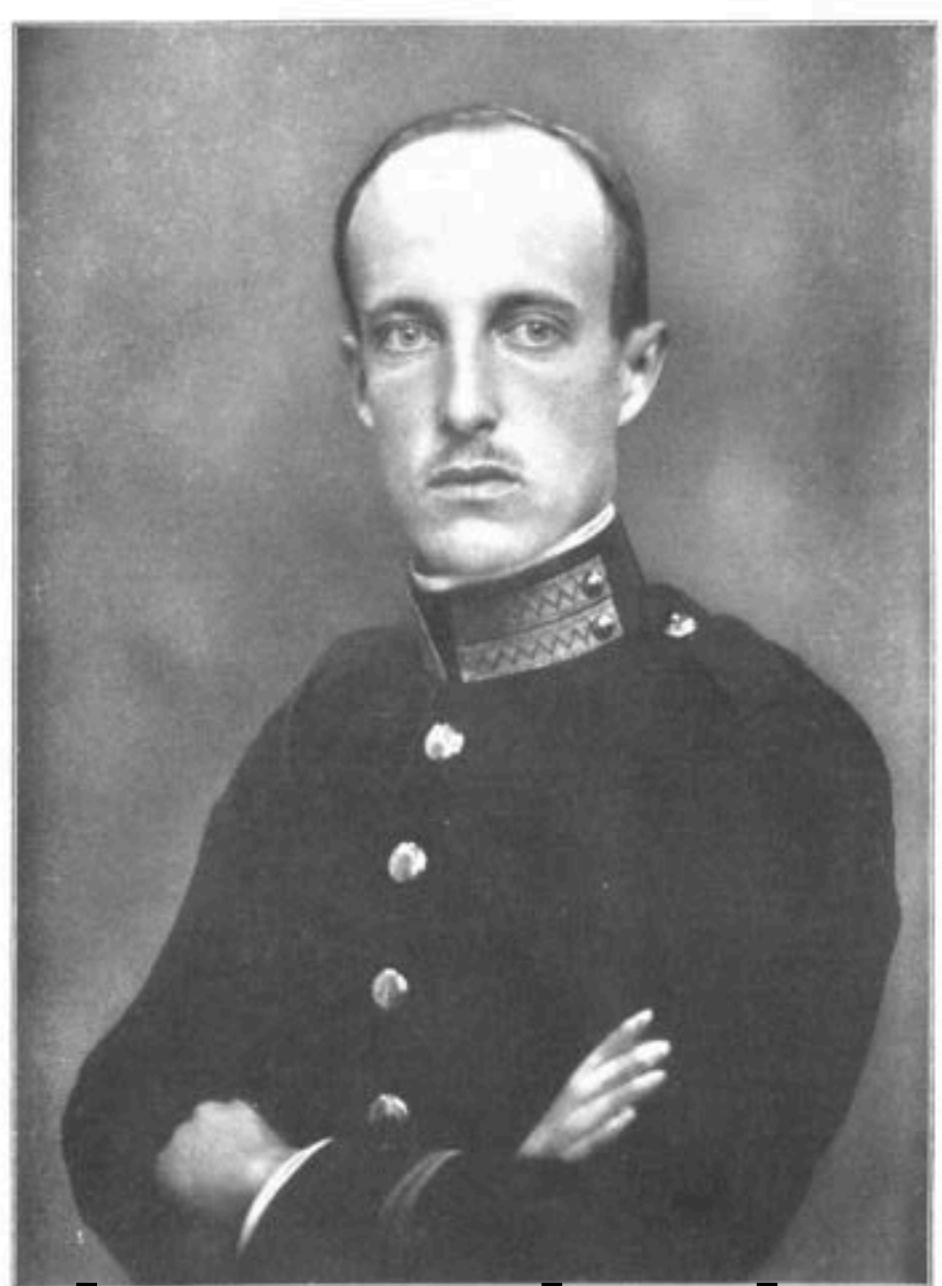
Arcyksiążę Leon w trakcie jazdy konnej. Fotografia wykonana w okresie nauki w Terezjańskiej Akademii Wojskowej w Wiener Neustadt. Zbiory Ireneusza Seneckiego.

Arcyksiążę Wilhelm (1) oraz arcyksiążę Leon (2) w trakcie uroczystości po zakończeniu edukacji w Terezańskiej Akademii Wojskowej w Wiener Neustadt. Fotografia wykonana na placu przed budynkiem Akademii w dniu 15 marca 1915 roku. Zbiory Ireneusza Seneckiego.

SPORT & SALON

ILLUSTRIERTE ZEITSCHRIFT
FÜR DIE VORNEHME WELT.

Abonnement ganzjährig
Gewöhnliche Ausgabe
28 Kronen - 30 Mark
Luxus-Ausgabe
48 Kronen - 40 Mark
Pracht-Ausgabe
80 Kronen - 100 Mark

W mundurze akademii

SPORT & SALON

ILLUSTRIERTE ZEITSCHRIFT
FÜR DIE VORNEHME WELT.

Abonnement ganzjährig
Gewöhnliche Ausgabe
28 Kronen - 30 Mark
Luxus-Ausgabe
48 Kronen - 40 Mark
Pracht-Ausgabe
80 Kronen - 100 Mark

S. k. und k. Hoheit Herr Erzherzog Leo Karl, Leutnant im Ulanen-Regiment

W mundurze kawalerii

Świeżo promowani oficerowie otrzymali swoje pierwsze przydziały do pułków, W przypadku arcyksięcia Leona był to Galicyjski Pułk Ułanów Nr 3 Arcyksięcia Karola (3. Galizisches Ulanenregiment, Ulanenregiment Erzherzog Carl Nr. 3), a u arcyksięcia Wilhelma - Galicyjski Pułk Ułanów Nr 13. Praktyczne szkolenie uzupełniające podporucznicy odbywali w jednostkach swoich pułków w Győr (Raab) (Leon Karol), i odpowiednio w Csepreg (Wilhelm). W kwietniu 1915 roku Leon Karol Habsburg pojawił się w garnizonie w Raab, składając przy okazji wizyty przedstawicielom władz. Autor notatki prasowej zauważył, że *arcyksiążę żyje w gronie swoich kolegów jako zwykły podporucznik i jada wspólnie z nimi w lokalnej gospodzie*

Arcyksiężęta Wilhelm i Leon w ułańskich mundurach oficerskich. Fotografia wykonana w 1915 roku. Zbiory Ireneusza Seneckiego.

Na początku czerwca 1915 roku, po udzielonym urlopie, arcyksiężęta wyruszyli na front wschodni do swoich pułków, gdzie – jak napisano w Das interessante Blatt - *od tego czasu nieprzerwanie pełnią służbę, taką samą jak ich towarzysze broni. Oczywiście są narażeni na takie same niebezpieczeństwa. Arcyksiężę Leon otrzymał chrzest bojowy 16 lipca 1915 roku w okopach swojego pułku stacjonującego wtedy pod miejscowością Osyny, arcyksiężę Wilhelm 22 lipca na pozycjach swojego pułku pod Mienianami. Od tego czasu obaj księżęta uczestniczyli we wszystkich ruchach i bitwach swoich pułków i nadal są na froncie. Cieszą się najcieplejszymi sympatiami wszystkich towarzyszy, a ich podwładni darzą ich głębokim przywiązaniem. Za swoje nieustraszone i odważne zachowanie przed wrogiem arcyksiężę Wilhelm i arcyksiężę Leon zostali odznaczeni Krzyżem Zasługi Wojskowej III klasy z dekoracją wojenną*

Arcyksiężę Leon jako podporucznik 3 pułku ułanów w czasie służby na froncie. Pocztówka wydana w czasie I wojny światowej. Zbiory Piotra Szczepaniaka.

Znaczek pocztowy z arcyksięciem Leonem wydany przez C. K. Austriacki Wojskowy Fundusz dla Wdów i Sierot. Zbiory Piotra Szczepaniaka.

Piotr Szczepaniak w swojej pracy podaje do wiadomości, że Leon Karol w latach 1916/1917 był już porucznikiem (Oberleutnant). Służył w formacji na takich samych warunkach jak inni oficerowie. Za Romanem Żabą P. Szczepaniak relacjonuje, że na tym, aby arcyksiążę nie był faworyzowany ze względu na swoje pochodzenie, zależało szczególnie jego ojcu. W niedługim czasie po objęciu stanowiska komendanta pułku, Roman Żaba otrzymał list od Karola Stefana Habsburga, w którym arcyksiążę prosił pułkownika o traktowanie Leona jako zwykłego oficera, którego nie należy pozbawiać trudów i niebezpieczeństw właściwych dla frontowej służby

W połowie 1917 roku Leon Habsburg objął komendę nad 4. szwadronem swojego pułku. W listopadzie 1917 roku razem z Wilhelmem awansował do stopnia rotmistrza (Rittmeister). Otrzymał liczne odznaczenia austro-węgierskie: Krzyż Zasługi Wojskowej III Klasy z Dekoracją Wojenną i Mieczami, Srebrny Medal Zasługi Wojskowej z mieczami, Brązowym Medalem Zasługi Wojskowej z mieczami oraz Krzyż Wojskowy Karola. Był rycerzem Orderu Złotego Runa.

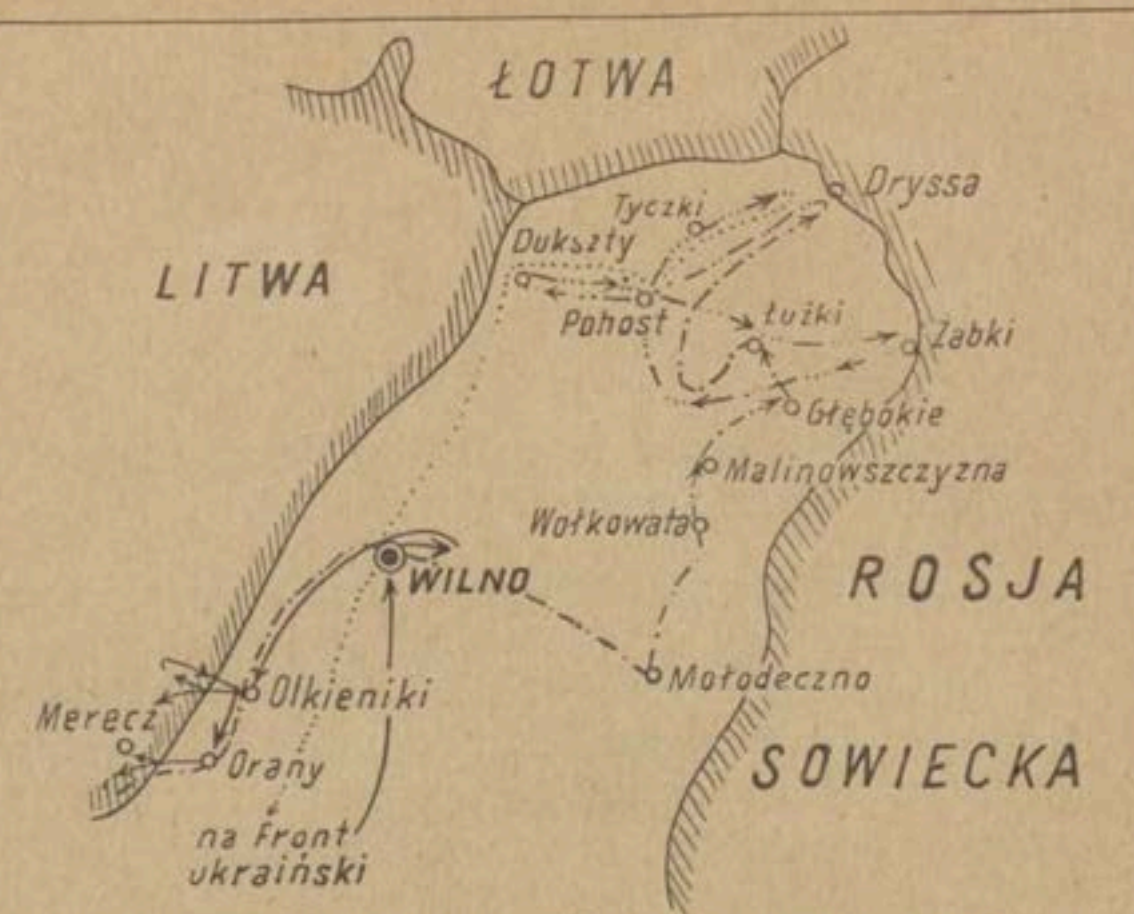
Przedstawiciele rodziny panującej. Od lewej: arcyksiążę Leon; arcyksiążę Karol Stefan; arcyksiążę następca tronu Karol; głównodowodzący armią austro-węgierską w latach 1914-1916 arcyksiążę Fryderyk; arcyksiążę Wilhelm. Fotografia wykonana najprawdopodobniej w 1915 roku. Zbiory Ireneusza Seneckiego.

W WOJSKU POLSKIM

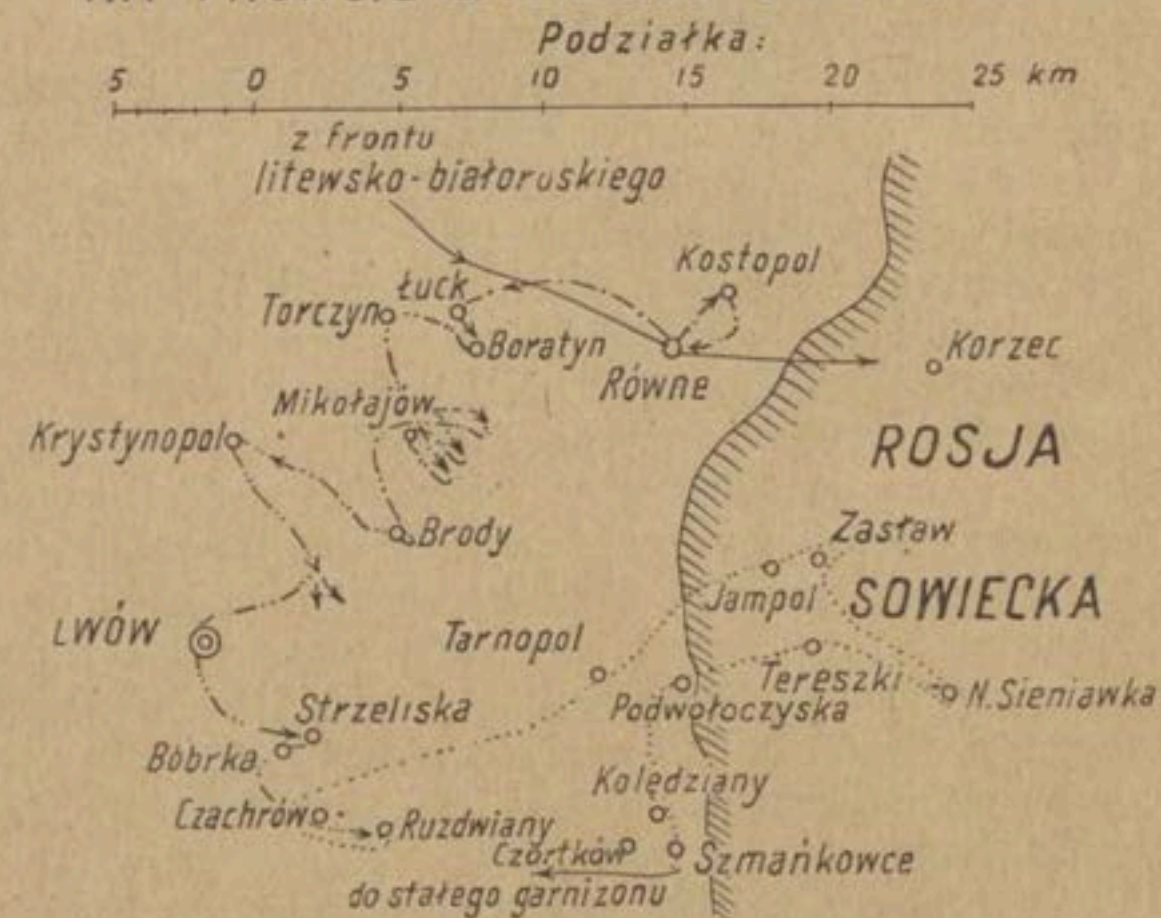
W niedzielę dnia 7 września odbywały się w Warszawie pierwsze wyścigi konne w odrodzonej Rzeczypospolitej Polskiej. Na polu wyścigowym zebrało się około 50.000 osób. Śród publiczności pokazywano sobie Leona Habsburga, brata Wasyla, w mundurze ułana polskiego. Cóż za zmiany losu! Jeszcze niedawno Habsburg komenderował Piłsudskim. dziś Piłsudski komenderuje Habsburgiem! – tak relacjonowało pismo „Wolna i Niepodległa” w roku 1919.

W 1919 r. Leon Karol przyjął polskie obywatelstwo i jako Leon Karol Habsburg-Lotaryński został przyjęty do armii w sierpniu 1919 r. Nie bez pewnej ostrożności: autorzy książki „Ostatni król Polski” przytaczają pewien epizod związany z oskarżeniem Leona Karola o niehonorowe zachowanie. Mianowicie *podczas służby w 3 Pułku Ułanów miał on w kasynie oficerskim niepochlebnie wyrazić się o żołnierzach gen. Hallera. Został wszakże oczyszczony z tych zarzutów.* A. Dudek w pracy Habsbursko-hybrydowy sposób na życie: Galicyjsko-śląscy Habsburgowie na pograniczu czy ponad granicami? podaje jeszcze informację, że arcyksiążę Leon zdążył wziąć udział w wojnie polsko-ukraińskiej 1918-1919

Leon Karol dołączył do 11 Pułku Ułanów Legionowych w I połowie 1920 r. i został skierowany do walki w rejonie wsi Połów. Przybył tam ze szwadronem marszowym (pieszym). Podczas bolszewickiej kontrofensywy oddział rtm. Habsburga wycofał się i podczas odwrotu prowadził walki pod Przegrodziem, Tyczkami i Pszczółnem, po których wycofano się pod Równe. Po tych starciach stan pułku stopniał do 330 ułanów. Brakowało mundurów, butów i bielizny, ale stan moralny żołnierzy był doskonały. W tym właśnie czasie rtm. Habsburg objął na krótko dowództwo pułku

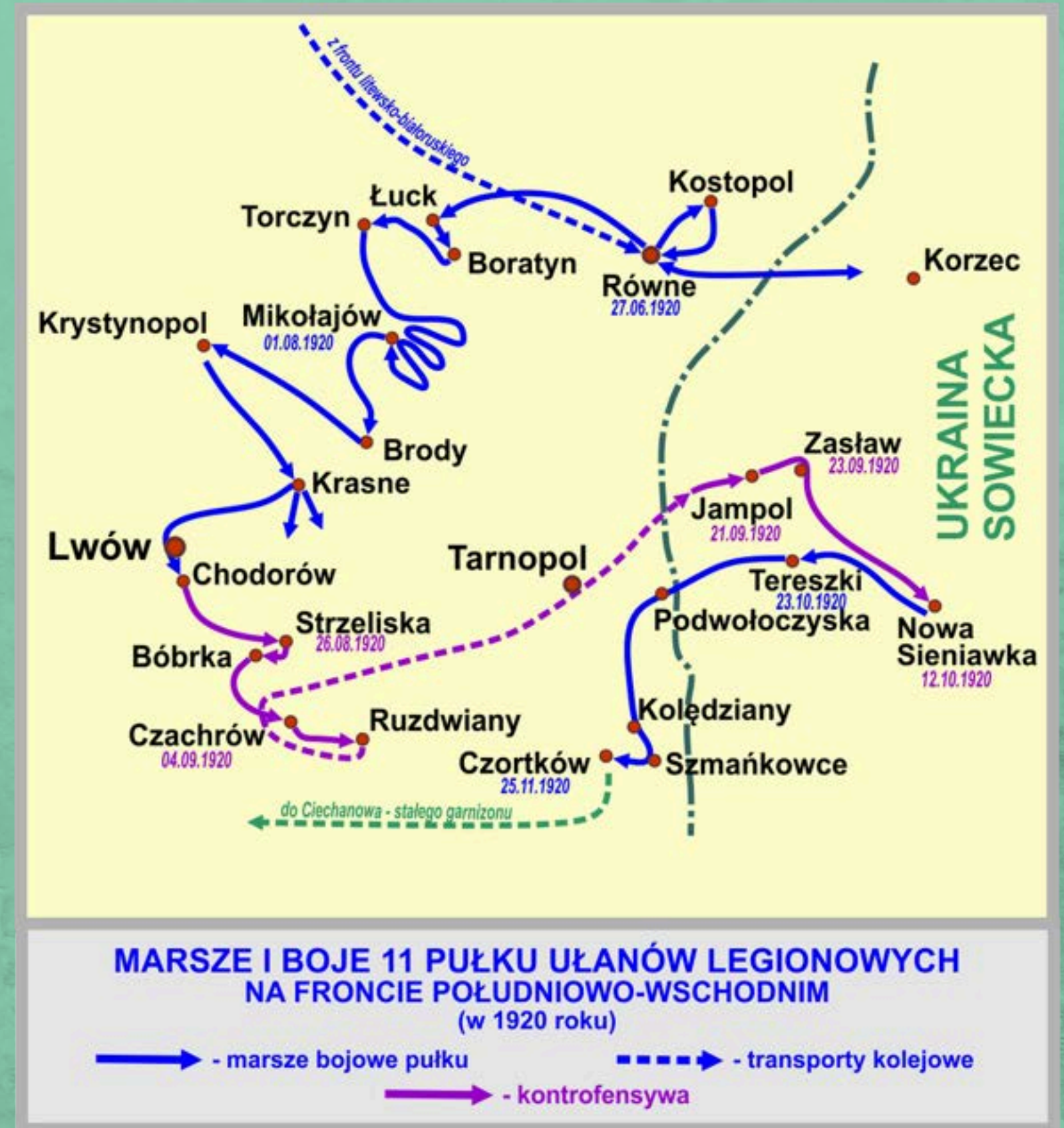
SZKIC MARSZÓW 11 P. UŁ. LEG.
NA FRONCIE LITEWSKO-BIAŁORUSKIM

SZKIC MARSZÓW 11 P. UŁ. LEG.
NA FRONCIE POŁUDNIOWO-WSCHODNIM

Walki 11. Pułku Ułanów – lipiec–sierpień 1920

- 7 lipca: skierowany do walk o Równe → szarża na przedmieściach (południowy brzeg Horynia) → umożliwił rozwinięcie 1. Dywizji Piechoty
- 8–16 lipca: ciężkie walki pod Karłowszczyzną (burza), potem marsz na Klewań–Łuck → duże zmęczenie, brak snu → dowództwo objął rtm. Kleszczyński
- 17 lipca – koniec lipca: rejon Boremla i Hrynik → obsada przepraw przez Lipę, liczne potyczki (Beresteczko, Szczurowicze, Nowe Stawy)
- 28 lipca: przybycie nowego dowódcy – mjr Antoni Jabłoński + uzupełnienia (7 szwadronów)

Najcięższe i najkrwawsze walki miały miejsce w sierpniu 1920 r. pod Mikołajowem (Mikołajewem). Trzy szwadrony zostały zaatakowane przez 6. Dywizję Kawalerii. Pułk poniósł duże straty, ale nie cofnął się, zajął Marjankę i las na zachód od wzgórza 216 oraz przejście na Nowo-Mikołajew. W trakcie walk Leon Habsburg wykazał się wielkim męstwem, szczególnie podczas swojej czwartej z rzędu szarży na linie bolszewickie. Pomimo silnego ognia karabinów maszynowych i trudnego terenu, wpadł pierwszy na szwadron bolszewicki i zmusił go do wycofania się. Za ten czyn został zgłoszony do odznaczenia Krzyżem Walecznych

**Rtm. Edward Kleszczyński.
Dowódca pułku w latach 1920 - 1921.**

Pułk został skierowany następnie na Rudenko Ruskie, a stamtąd do Radziechowa. W walkach o Petkuny, zostało rannych sześciu ułanów, a wśród nich rtm. Leon Karol Habsburg. Arcyksiążę otrzymał postrzał w lewe ramię, a ponieważ był leworęczny, było to dla niego szczególnie kłopotliwe. W publikacji 11 Pułk Ułanów w ramach Wielkiej Księgi Kawalerii Polskiej wspomniano o dwukrotnym odniesieniu ran przez rtm. Habsburga - nad Styrem i pod Mikołajowem.

Tamże można znaleźć wzmiankę, iż Leon Karol cieszył się szacunkiem i sympatią kolegów i żołnierzy, chociaż jego obyczaje i „sposób wojowania” nieco odbiegały od zachowań innych żołnierzy, np. zamiast ordynansa miał ze sobą prywatnego służącego w liberii, górala spod Żywca. Nie wszystkim jednakowoż arystokratyczny styl Habsburga się podobał, w prasie wytykano mu na przykład to, że *już w odrodzonej Polsce podpisuje się na urzędowych dokumentach tytułem „Arcyksiążę Leon Habsburg”.*

**Mjr Antoni Jabłoński
Dowódca w 1920 r.**

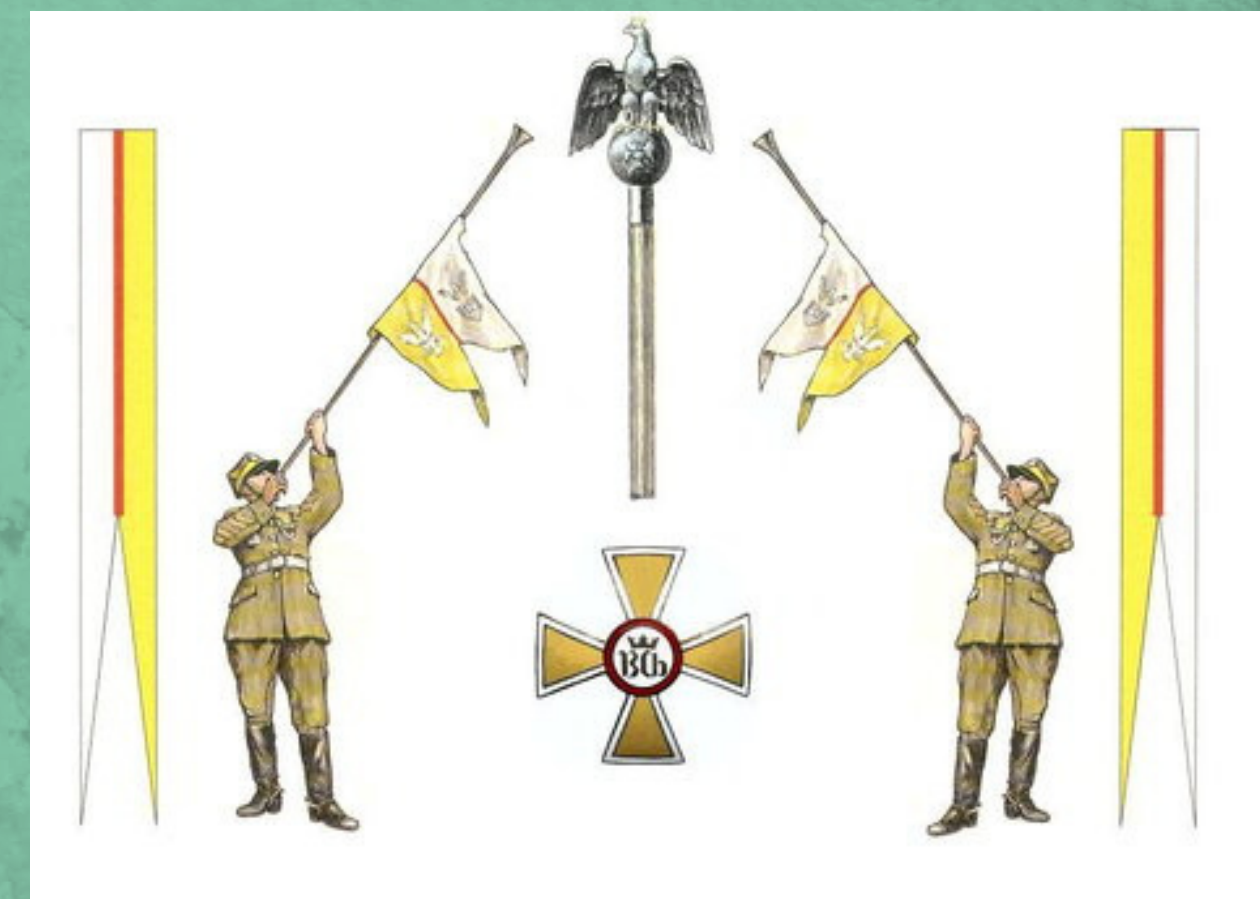
Mjr Mariusz Zaruski i oficerowie pułku

Zbiorowisko wielkich panów ***Siedemnasty pułk ułanów***

Szeregi 17. Pułku Ułanów Wielkopolskich zasilali m.in. zasilali m.in. księżę Dominik Rainer Radziwiłł z Balic, hrabia Bohdan Szembek z Siemianic, hrabia Feliks Tyszkiewicz-Łącki czy hrabia Józef Wichliński-Mielżyński.

Zanim Leon Karol rozpoczął służbę w nowym pułku, został (po wyleczeniu ran) skierowany do Centralnej Szkoły Kawalerii w Grudziądzu. W Roczniku Oficerskim z 1923 r. jest już wymieniony jako rotmistrz pełniący obowiązku dowódcy II szwadronu 17. Pułku Ułanów w Lesznie. Jednak w tym czasie dały znać o sobie jego problemy zdrowotne, często przebywał na urlopie, a w 1922 r. także w szpitalu na operacji. Dowódca w opinii napisał, że rtm. Habsburg fizycznie jest dość słaby, lecz to nie przeszkodziło mu pełnić służby wzorowo. Już w wieku 31 lat musiał przejść do rezerwy, co było dla niego wielkim ciosem, ponieważ wojsko uwielbiał

Podpułk Włodzimierz Podhorski jako wybitne i wzorowe cechy u swojego podkomendnego wymienia poczucie honoru i godności własnej, zachowanie się w służbie i poza nią, natomiast jako bardzo dobre inteligencję, zalety osobiste oraz wyszkolenie fachowe. Jedynie sprężystość cielesna, wymowa oraz umiejętność zwięzłego i przystępnego wykładania zyskały notę dostateczną. Leon Karol Habsburg to według podpułkownika Podhorskiego pod każdym względem dobry oficer.

**Włodzimierz
Podhorski**

**Według płk. Aleksandra Pragłowskiego:
Inteligentny, rozumny, spokojny,
lubiany przez kolegów. Bardzo
przywiązany do pułku, wojskowy z
zamiłowania i wychowania (...) Wybitny
typ oficera rezerwy, który w każdej
chwili jest zdolny do służby w linii. Jako
oficer rezerwy może w każdej chwili być
dowódcą szwadronu, a nawet z-cą
dowódcy pułku. Wybitny oficer.**

**Aleksander
Pragłowski**

Rotmistrz Michał Unrug napisał o Leonie Karolu: wykazywał wszystkie atrybuty rasowego kawalerzysty tj. błyskawiczną orientację w częstych i nagłych zmianach w położeniu bojowym, szybką decyzję, polot, rozmach i brawurę. W Lesznie często i bardzo dobrze prowadził ćwiczenia taktyczne, czy to w terenie, czy też na stole plastycznym

Michał Unrug

4.10.1922 r. w Wiedniu, w katedrze św. Szczepana w Wiedniu arc. Leon Karol Habsburg ożenił się z hrabianką Montjoye de la Roche, damą dworu swojej matki, arcyksiężną Marią Teresą.

Maria Klotylda Anna Józefa Klaudyna Kolomba Fidelia ur. 6.11.1893 r. w Wiedniu, była córką Karola von Thuillieres, hrabiego von Montjoye et de la Roche (Francuz) i jego żony Ireny O'Donnell von Tyrconnell (Irlandka).

Marie Clotilde Gräfin von Montjoye und de la Roche.

Irena Montjoye

Gräfin Irene von Thuillières Comtesse de Montjoye et de la Roche

o. Hugo Montjoye SJ (1896-1963)

Brat Marii Klotyldy, gość w bestwińskim zamku, odprawiał Msze św. w zamkowej kaplicy.

Był kluczową postacią dla Kolegium w Kalksburgu (pod Wiedniem) oraz wieloletnim duszpasterzem i duchowym opiekunem stowarzyszenia absolwentów tej szkoły (Altkalksburger Vereinigung).

Przez znaczną część życia pracował jako wychowawca i nauczyciel w jezuickich szkołach z internatem (szczególnie w Kalksburgu). Miał opinię pedagoga wymagającego, ale cieszącego się ogromnym szacunkiem uczniów.

Był uznawany za żywy symbol tradycji kalksburskich. Łączył w sobie surowość zakonną z otwartością na świat i głębokim zrozumieniem dla młodych ludzi. Służył jako spowiednik i doradca duchowy nie tylko dla uczniów, ale także dla dorosłych absolwentów, towarzysząc im w życiu rodzinnym i zawodowym. Cechowała go skromność połączona z elegancją intelektualną. Był znany z błyskotliwości i umiejętności prowadzenia rozmów na wysokim poziomie.

Hugo

**Maria Laurencja
(Maja)**

Maria Klotylda

Gräfin Klaudine, Graf Ludwig, Gräfin Marie, Graf Hugo,
Gräfin Laurentia und Graf Franz von Montjoye und de
la Roche,

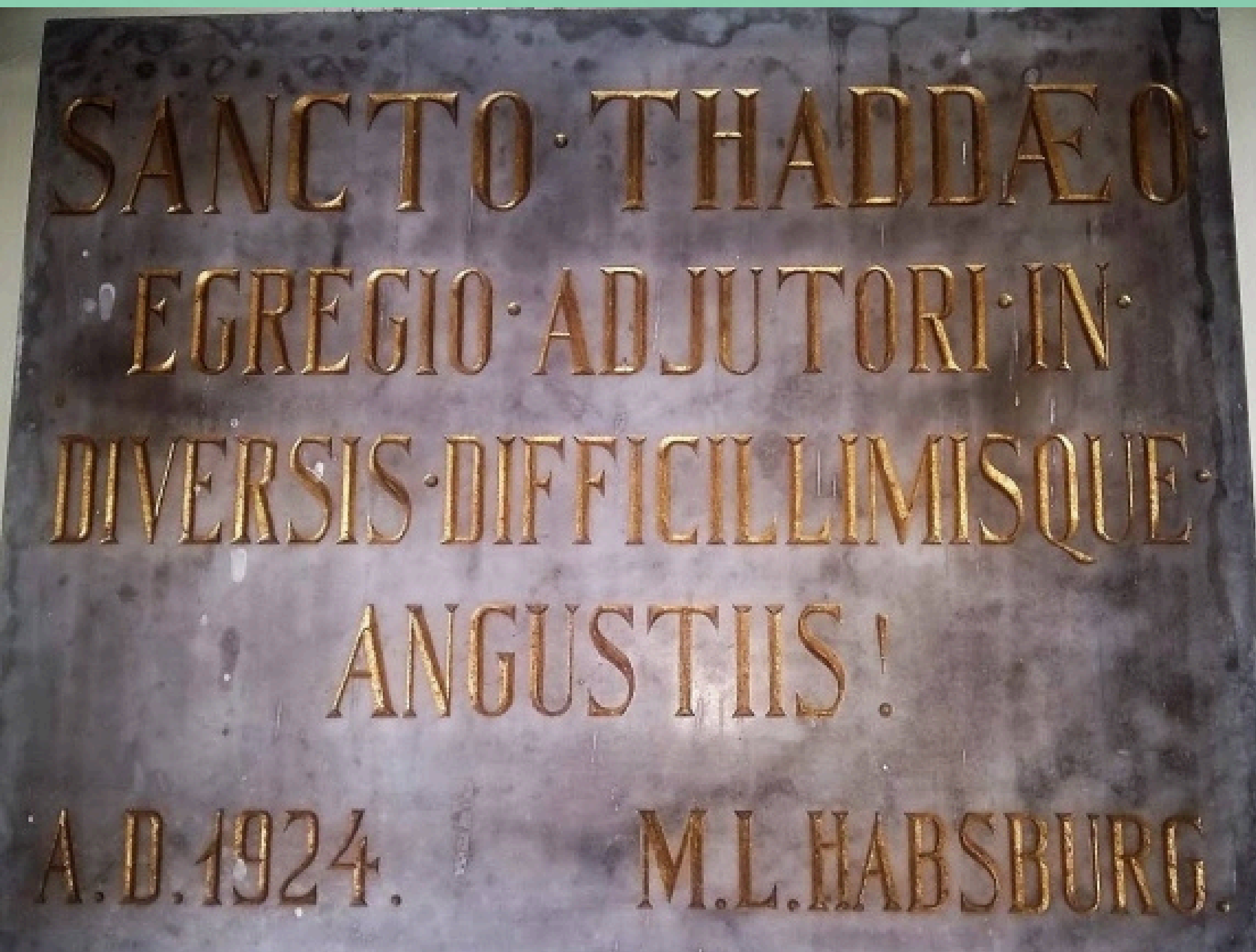
Rodzeństwo Montjoye und de la Roche

Z małżeństwa z Leonem Karolem Habsburgiem urodziły się dzieci:

- **Maria Desiderata Teresa Fidelia Irena – ur. 3.08.1923 w Lesznie,**
- **Mechtylda Maria Irena Fidelia – ur. 14.08.1924 w Lesznie,**
- **Elisabeth Irena Maria Fidelia – ur. 13.03.1927 w Wiedniu,**
- **Leon Stefan Maria Karol Wolfgang Rudolf Fidelis – ur. 12.06.1928 w Żywcu**
- **Hugo Karol Maria Leon Fidelis – ur. 27.09.1930 w Żywcu.**

Ze służbą w garnizonie w Lesznie wiąże się interesujący epizod. W bazylice kolegiackiej św. Mikołaja w Lesznie, przy ołtarzu św. Judy Tadeusza, znajduje się tabliczka o następującej treści:

**Sancto Thaddaeo
Egregio adjutori in
Diversis difficillimisque
Angustiis!**

A.D. 1924. M.L. Habsburg

Co tłumaczy się w następujący sposób: Świętemu Tadeuszowi/ Wybitnemu pomocnikowi w /Różnych najtrudniejszych utrapieniach!/ Roku Pańskiego 1924. M.L. Habsburg.

Inicjały M.L. pochodzą oczywiście od Leona Karola i jego poślubionej w 1922 r. małżonki, Marii-Klotyldy von Thuillières, hrabiny von Montjoye-Vaufrey et de la Roche. W Lesznie urodziły się z tego małżeństwa dwie córki – Maria Dezyderata (1923) i Mechtylda (1924). J. Adamek, dziennikarz z Leszna przypuszcza, że fundacja tablicy mogła być efektem wyjścia z jakichś poważniejszych problemów zdrowotnych: *Być może ciąża była bardzo trudną albo poród ciężkim - kto wie (...)* *Możliwe więc, że Maria zachorowała tak, że trzeba było do świętego od spraw beznadziejnych apelować. (...) M.L. Habsburg to więc małżeństwo Marii i Leona proszące świętego o pomoc i wstawiennictwo. Jak się zresztą okazało, skuteczne.*

Po narodzinach drugiej córki, Leon Karol Habsburg opuścił pułk. Pomimo dość krótkiej służby jego patriotyczna postawa z pewnością przyczyniła się do odzyskania przez jego ojca swoich majątków oraz zdobycia polskiego obywatelstwa.

Ordery i odznaczenia Leona Karola Habsburga:

Krzyż Walecznych (1921)

Srebrny Krzyż Zasługi (10 listopada 1925)

Order Złotego Runa (Austro-Węgry, 1911)

**Krzyż Zasługi Wojskowej III klasy z Dekoracją Wojenną i Mieczami
(Austro-Węgry)**

Srebrny Medal Zasługi Wojskowej na Wojennej Wstążce (Austro-Węgry)

Brązowy Medal Zasługi Wojskowej na Wojennej Wstążce (Austro-Węgry)

Krzyż Wojskowy Karola (Austro-Węgry)

Krzyż Żelazny II klasy (Prusy)

Złoty Medal Imtiyaz (Turcja)

Medal Wojenny (Turcja)

Wielka Wstęga Orderu Sławy (Tunezja)

Nawet po przejściu do rezerwy arcyksiążę nie przestał myśleć o wojsku. W liście Leona Stefana Habsburga (syna Leona Karola) do autorów książki „Ostatni król Polski” jest mowa o tym, że kiedy w latach trzydziestych toczyła się wojna domowa w Hiszpanii, Leon Karol rozwiesił sobie w salonie wielką mapę, na której zaznaczał przebieg linii frontu i analizował ruchy wojsk, niejako chcąc podpowiedzieć generałowi Franco kolejne rozkazy

W Bestwinie Leon Habsburg wspierał organizacje związane ze sportem i obronnością, patronował „Sokołowi”, Straży Pożarnej (podarował drewno z lasu janowickiego na konstrukcję remizy), ufundował boisko, z bronią nie rozstawał się podczas licznych polowań.

„Panie, niech się stanie wola Twoja“.

Błogostwa-
wieni
miłosierni
albowiem
oni
miłosier-
dzia
dostąpią.

Matko
Miłości,
Matko
Boleści,
Matko Mi-
łosierdzia
módl się
za nami.

Arcyksiążę LEON HABSBUURG

ur. 5 lipca 1893 r. w Pola
zm. 28 kwietnia 1939 r. w Bestwinie.

„Ani oko nie widziało, ani ucho nie słyszało,
ani w serce ludzkie nie weszło, co Bóg zgotował
tym, co Go miłują“.

Dusza jego była silną aż do śmierci, całe jego
życie miłością, a dobroć serca niewyczerpalna.

O słodki Jezu! Nie bądź mu Sędzią ale Zba-
wicielem.

Wszystko dla Ciebie Najśrodsze Serce Jezusa

**Arcyksiążę zmarł 28
kwietnia 1939 r.,
pozostawiając za sobą
wdzięczną pamięć
mieszkańców Bestwiny i
okolic, żywą po dziś dzień**

SUPLEMENT: RODRYG ROMER, HRABINA I WŁADYSŁAW NIEMCZYK

Po śmierci Leona Habsburga prawnym opiekunem jego żony i małoletnich dzieci został Rodryg Romer z Inwałdu (ur. 1893) agronom, syn Adama hr. Romera i Elżbiety z Vetter von der Lilie. Z rodziną Habsburgów szczególne więzy Romer zadzierzgnął w Wiedniu, gdyż w rok po starszym bracie Adamie Rodryg zwany Rudusiem został wysłany na osiem lat nauki do Theresianum. Jak podaje Barbara Romer-Kukulka, po studiach w Akademii Teresiańskiej w Wiedniu, czwarty syn Adama – Rodryg hrabia Romer w 1913 roku rozpoczął służbę jako kadet w rezerwowym pułku dragonów nr 6 wielkiego księcia Fryderyka Franciszka IV z Meklemburgii-Schwerin, ze sztabem w Przemyślu, kontynuując jednocześnie naukę na studiach rolniczych we Wrocławiu. Podczas I wojny światowej Rodryg dosłużył się stopnia porucznika. Jego żoną została Zofia z hrabiów Drohojowskich.

Pod sam koniec I wojny światowej Rodryg Romer wstąpił do Wojska Polskiego i został przydzielony do 8 pułku ułanów jako dowódca szwadronu w randze porucznika. W latach międzywojennych gospodarował w swoim majątku w Inwałdzie. W 1938 r. przyczynił się do zakupu i sfinansowania ciężkiego karabinu maszynowego dla 12. Pułku Piechoty Ziemi Wadowickiej, z kolei 24.08.1939 r. został wezwany do sztabu wadowickiego, gdzie przydzielono go do pracy w komisji wojskowej. Gdy w 1939 r. zmarł Leon Karol Habsburg, Rodryg Romer często jeździł do Bestwiny aby zarządzać majątkiem, otrzymywał za to wynagrodzenie.

14 maja 1940 r. został aresztowany i trafił do **obozu koncentracyjnego w Dachau**, ponieważ odmówił podpisania tzw. Volkslisty – mimo że mógł, dzięki austriackiemu pochodzeniu, zostać uznany za Volksdeutscha. Z patriotyzmu i lojalności wobec Polski tego nie zrobił. We wrześniu 1940 r. został przeniesiony z Dachau do **obozu Oranienburg-Sachsenhausen**. 18 października 1940 roku, po pięciu miesiącach więzienia zwolniono go – dzięki staraniom Marii Schlumberger z Bad Vöslau oraz interwencji wiedeńskich rodzin zaprzyjaźnionych z Romerami. W drugiej połowie 1943 roku Gestapo przeprowadziło kolejne aresztowania członków rodziny Romerów. Wśród zatrzymanych ponownie znalazł się Rodryg który trafił do **obozu Auschwitz**, gdzie otrzymał numer 153355. 18 września 1944 r. został przewieziony do obozu Flossenbürg, a następnie do jego **falii w Litomierzycach**, gdzie pracował w kamieniołomach. Oficjalnie został zwolniony z obozu w Litomierzycach 9 maja 1945 r. Zmarł w Bielsku-Białej w lipcu 1967 r. w wieku 74 lat. **Za trumną, obok rodziny i licznych żałobników szły dzieci Leona Karola Habsburga – Hugo Habsburg i Maria Dezyderata.**

Władysław Niemczyk ps. "Lis" relacjonuje, że hrabina w czasie okupacji hitlerowskiej była wzorem dla wielu rodzin polskich, o czym jako żołnierz Armii Krajowej osobiście mogłem się przekonać. Znając jej godność narodową, dostarczałem jej biuletyn konspiracyjny „Dobosz” i „Jutrzenka”, redagowany w oddziale kryptonim „Lis”. Dzieciom swoim wpajała miłość do Polski (...). Moja znajomość z hrabiną utwierdziła mnie w przekonaniu, że była Polką i nigdy nie podpisała Volkslisty. Osobiście wielokrotnie widziałem jej dowód osobisty tzw. „odcisk palca” – gdzie w rubryce narodowość widniał zapis – polska.

Władysław Niemczyk

Syn Leona Karola, Leon Stefan tak wspominał matkę: *Podczas wojny matka podkreślała swoją irlandzką i francuską krew i nigdy nie zgodziła się przyjąć volkslisty. Kontaktowała się z żołnierzem AK „Lisem”. W naszych piwnicach AK miała schowek na broń i żywność, bo mama dała im klucz do drzwi piwnicznych, takich prosto z ogrodu-parku. Pamiętam, jak słuchała pod pierzyną radia, a ja z bratem przekazywaliśmy kolegom wiadomości o klęskach armii niemieckiej na froncie wschodnim. Oni z kolei informowali swoich rodziców i całą okolicę. Mama pomagała wielu polskim rodzinom, wysyłała paczki Rodrygowi Romerowi do Dachau, a potem do Auschwitz. Zapisła się dobrze w pamięci mieszkańców Bestwiny.*

Relacje te przeczą pojawiającym się opiniom o proniemieckim zachowaniu rodziny podczas wojny

Leon Stefan Habsburg (ur. 12 czerwca 1928 w Żywcu - zm. 3 lutego 2020 w Lochen am See w Austrii)

Syn Leona Karola Habsburga, właściciela Bestwiny i Marii Klotyldy Montjoye de la Roche. W latach 1933–1944 wychowywał się na zamku w Bestwinie. 31 marca 1962 ożenił się z Gabriele Kunert (dzieci Maria Isabella, Albrecht i Hubertus, rozwód w 1969), a 21 września 1973 z Heidi Aigner (dzieci Philipp, Anna, Valerie i Leon). Po 1989 wielokrotnie odwiedzał Bestwinę i utrzymywał kontakt listowny z jej mieszkańcami. Uroczystości pogrzebowe odbyły się 8 lutego 2020 w kościele parafialnym w Lochen am See.

90. urodziny Leona Stefana Habsburga

Heide Habsburg gibt im eigenen sowie im Namen aller Kinder Isabella mit Martin, Albrecht mit Carmen, Karl-Stefan mit Diana, Philipp mit Miriam, Anna mit Pablo, Valerie mit Georg, Leo mit Alexandra, aller Enkelkinder Jessica, Corvinus, Leon, Elias, Julia und Samuel, und aller übrigen Verwandten Nachricht, dass Gott der Herr ihren geliebten Mann,

Leo Habsburg Erzherzog von Österreich

am Montag, dem 3. Februar 2020, versehen mit den heiligen Sakramenten, im 92. Lebensjahr zu sich gerufen hat.

Das feierliche Requiem mit anschließender Beisetzung findet am Samstag, dem 8. Februar 2020, um 14:00 Uhr in der Pfarrkirche Lochen am See statt.

Astätt 42
5221 Lochen am See

Die Trauerfamilie bittet von Beileidsbezeugungen Abstand zu nehmen,
ein Kondolenzbuch liegt auf.

Nekrolog i nagrobek

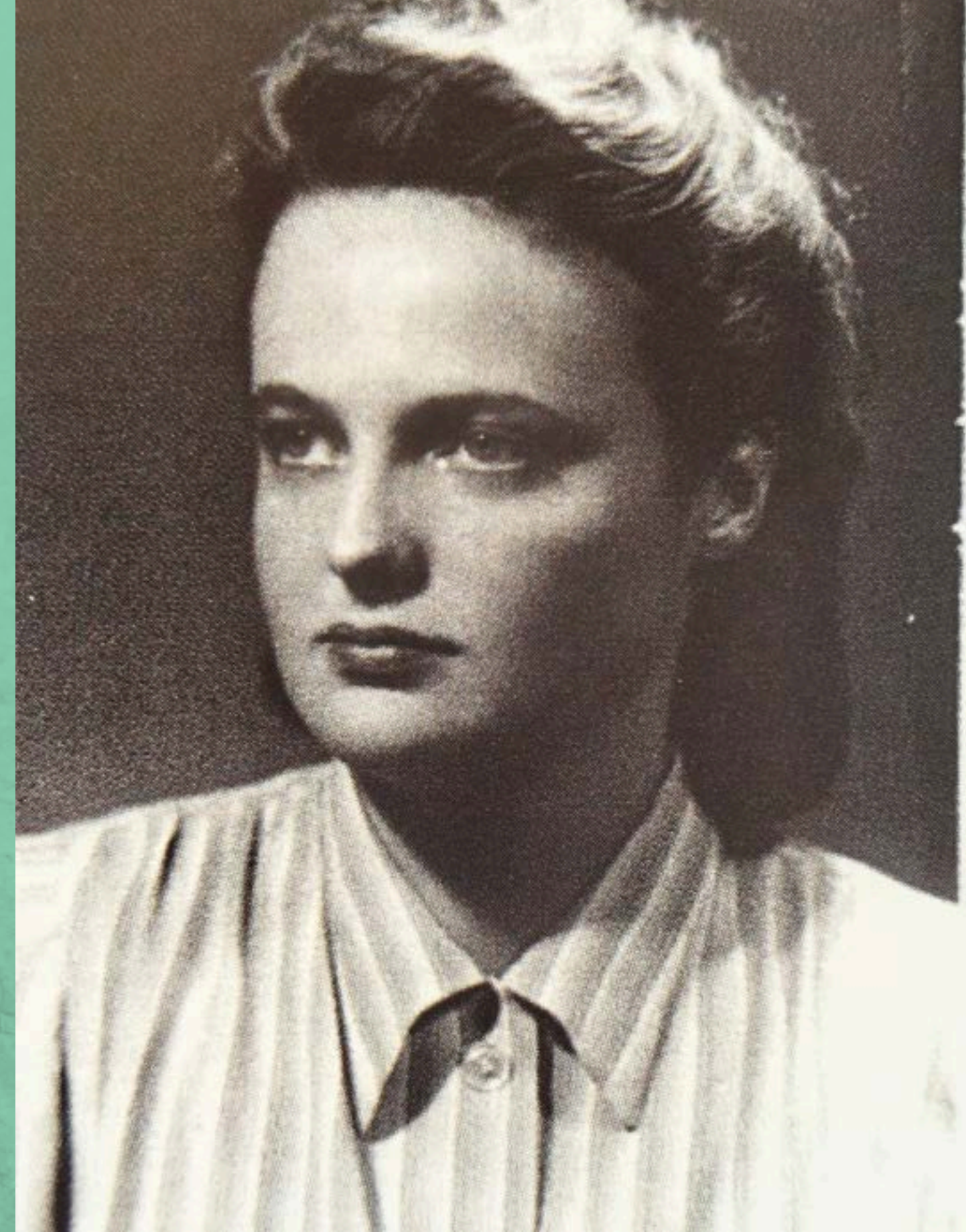
Dr Elżbieta Habsburg
13.03.1927 - 14.12.2013

Hugo Karl Habsburg
27.09.1930 - 26.10.1981

Maria Dezyderata von Hartig (grób męża)
3.08.1923 - 6.10.1988

Mechtylda von Piatti
14.08.1924 - 18.02.2000

Bestwina 2014

